

Kamusal Sermayenin Katılım Bankacılığının Performansına Etkisi: Türkiye Katılım Bankacılığına Yönelik Panel Veri Analizi*

Soner AKIN**

Selim DURAMAZ***

ÖZ

Son dönemde ülkemizde konvansiyonel bankaların yanı sıra katılım bankaları da finansman alanında adından söz ettirmeye başlayarak her geçen yıl reel sektöre verdiği desteği arttırmaktadır. Yakın bir sürece kadar sadece özel ve yabancı sermayeli bankaların hâkim durumda olduğu Türkiye Katılım Bankacılığı sektöründeki canlanmaya ve artan hacme kamu otoritesinin de kayıtsız kalmayarak son dönemde hızlı şekilde sektöre giriş yapması ile sektörün konvansiyonel sistemle arasındaki farkı gittikçe azaltması, sektöre kamusal sermayenin girişinin sektöre bir dinamizm kazandırması durumu ortaya çıkmıştır. Çalışmada 2010: Q1-2020: Q3 dönemi için kamusal sermayeli katılım bankalarının sektöre girişinin sistemin performansı üzerinde ortaya çıkardığı etkinin ölçülmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, katılım bankalarına ilişkin veriler iki aşamalı sistem genelleştirilmiş momentler (GMM) yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlar, kamusal sermayenin sektöre girmesinin her ne kadar olumsuz etki ortaya çıkardığını göstermekte ise de kamu sermayeli katılım bankalarının daha çok yaygınlaşarak ölçek ekonomisi etkisi yaratmasıyla sektöre olumlu katkı sağlayabilecekleri ifade edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Katılım bankacılığı, Bankacılık sektörü, Sistem GMM.

JEL Sınıflandırması: G21, G01, C13.

The Effect of Public Capital on Participation Banking Performance: Panel Data Analysis on Participation Banking in Turkey

ABSTRACT

Recently, participation banks, as well as conventional banks, have started to make a name for themselves in the field of financing, increasing their support to the real sector every year. The Turkish participation banking sector, which until recently was dominated by only private and foreign-owned banks, the rapid entry of the public authority to the sector's revival and increasing volume in the last period, closing the gap between the sector and the conventional system and providing a dynamism to the sector gain has occurred. The aim of this study is to investigate the effect of the entry of state-owned participation banks into the sector on banking sector performance during the period of 2010: Q1-2020: Q3. In this context, the data related to participation banks are analyzed via two-stage system two-step system generalized methods of moments (GMM). Although the results obtained from the study show that the entry of public capital into the sector has a negative effect, it can be stated that state-owned participation banks can make a positive contribution to the sector by becoming more widespread and creating a scale economy effect.

* Bu makale, Soner AKIN tarafından hazırlanan ve danışmanlığını Doç. Dr. Selim DURAMAZ'ın yaptığı; 2021 yılında Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde kabul edilen yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

** Bilim Uzmanı, KuveytTürk Katılım Bankası, Manisa Yunusemre Şube Müdürü, email: soner.akin@kuveytturk.com.tr, ORCID Bilgisi: 0000-0002-0734-9147

*** Doç.Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Sermaye Piyasası Bölümü, email: selimduramaz@hotmail.com, ORCID Bilgisi:0000-0002-1257-0620

(Makale Gönderim Tarihi: 03.02.2022 / Yayına Kabul Tarihi:24.10.2022)

Doi Number: 10.18657/yonveek.1067893

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Key Words: *Participation banks, Banking sector, System GMM.*

JEL Classification: *G21, G01, C13.*

GİRİŞ

İşletmelerin ticari faaliyetlerini yürütmesi için sermaye güçleri çok önemlidir. Kendi öz sermaye güçlerinin yetmediği zamanlarda finansman ihtiyaçları ortaya çıkmaktadır. Bu ihtiyaçlarının karşılanması için tüm dünyada bankacılık sistemi aktif rol oynamaktadır. Finans sektörünün içinde yer alan bankalar yurt içinden veya yurt dışından buldukları finansmanlar ile işletmelere sermaye aktarımını yapmaktadırlar. Bu sayede işletmeler ulusal veya uluslararası düzeyde rekabet gücü yakalayabilmektedirler. Son dönemde ülkemizde konvansiyonel bankaların yanı sıra katılım bankaları da adından söz ettirmeye başlamıştır. Dünya’da bilinen bankacılığa alternatif olarak son yarım yüzyılda “helal sermaye” adıyla doğan günümüze dek gelişerek “katılım bankacılığı” adını alan faizsiz bankacılık her geçen yıl reel sektöre verdiği desteği arttırmaktadır.

Konvansiyonel bankalar gibi katılım bankalarının da birçok finansal değişkenleri performans testlerine tabi tutulmakta ve analiz edilmektedir. Kar ve zarar temeline dayalı olarak ülke ekonomilerine istihdam ve üretim artışı gibi pozitif katkı sağlamayı amaçlayan ve emek-sermaye ortaklığı şeklinde kurulan katılım bankalarının performansı üzerinde etkili olan finansal faktörlerin ortaya konulması, bir yandan ulusal ve uluslararası yatırımcılar açısından, diğer yandan yöneticilerin faaliyetlerini daha etkin olarak yerine getirmelerine olanak sağlaması açısından önem arz etmektedir. 1980’lerden bu yana ülkemizde halihazırda faaliyetlerine devam eden katılım bankacılığına yakın dönemde kamu otoritesinin de giriş sağlaması sektörün finansal yapı içinde daha fazla yer edinebilmesi noktasında iş ve finans dünyasında önemli bir gelişme olarak algılanmıştır. Kamusal sermayenin sektöre girmesi ile beraber İslami açıdan hassasiyetlere sahip yatırımcıların kamusal sermayenin sektöre sunacağı güven ortamı ile katılım bankacılığı alanına daha çok yönelmesi, böylelikle sektörün toplam bankacılık sistemi içindeki payının artması öngörülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, 2010:Q1-2020:Q3 dönemi için Türkiye’de faaliyet gösteren katılım bankalarının performansı üzerinde etkili olan finansal faktörlerin incelenmesi ve kamu bankalarının sisteme katılımının etkisinin ortaya konulmasıdır. Literatürde genelde Katılım Bankaları ile geleneksel bankaların performanslarını karşılaştıran (Hasan ve Dridi, 2010; Chazi ve Syed, 2010; Amba ve Almukharreq, 2013; Aktaş, 2013; Toraman vd., 2015; Rashid ve Jabeen, 2016) çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalarda bankacılık sektörünün performansının ve bu performansın belirleyicilerinin ampirik olarak incelendiği görülmekle birlikte, katılım bankaları özelinde yapılan çalışmalar daha sınırlı kalmaktadır. Bununla beraber çalışmamızda yer alan kukla değişken ile de sektörün kendi içinde yapılan bir çalışma olarak literatürde kamu ve özel sermayeli katılım bankalarıyla yer alan bir çalışma olarak yer alacaktır. Halihazırda gelişmekte olan Katılım Bankacılığı sektörüne bir de kamusal sermayenin girmesiyle beraber sektör içindeki bankalar arasında rekabet de oldukça artmıştır. Çalışmanın banka yöneticilerinin faaliyetlerini daha etkin olarak yerine getirmelerinde ve gelecek için

karar verme süreçlerine yardımcı olacak bir kaynak niteliği taşıyacağı beklenmektedir.

I. LİTERATÜR

Literatürde katılım bankacılığının performansı üzerine yapılan çalışmaların son zamanlarda önem kazandığı görülmektedir. Bu çalışmalardan bir kısmı katılım bankacılığının performansını geleneksel bankalar ile karşılaştırmışlardır. Bu çalışmalardan, Hasan ve Dridi (2010), küresel kriz döneminde katılım bankaları ile geleneksel bankaların performanslarını kârlılık, kredi ve varlık büyümesi, dışsal derecelendirmeler bakımından karşılaştırmışlardır. Ürdün, Kuveyt, Malezya, Katar, Suudi Arabistan, Türkiye ve Birleşik Arap Emirlikleri ülkelerinde 120 banka üzerinde gerçekleştirilen çalışmanın sonucunda, katılım bankalarının küresel krizden geleneksel bankalara göre daha farklı etkilendiği, katılım bankacılığına ilişkin faktörlerin 2008 küresel krizinin kârlılık üzerindeki olumsuz etkilerini sınırlandırdığı, ayrıca bazı katılım bankalarının risk yönetimindeki zayıflıkların 2009 yılında kârlılıkta geleneksel bankalara göre daha büyük bir azalma olduğunu tespit etmişlerdir.

Chazi ve Syed (2010), Bangladeş, Bahreyn, Mısır, Endonezya, Kuveyt, Malezya, Pakistan, Katar, Birleşik Arap Emirlikleri, Türkiye, Suudi Arabistan ve Yemen ülkelerinde katılım ve geleneksel bankaların sermaye yeterlilik rasyolarını analiz ederek içsel risklerini karşılaştırmışlardır. 2005-2008 dönemini kapsayan analizden elde edilen bulgulardan, katılım bankalarının sermaye yeterlilik rasyolarının geleneksel bankalardan daha iyi olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Safrali ve Gumus (2010), Azerbaycan'da bankaların performansı ile makroekonomik göstergeler arasındaki ilişkiyi incelemişler ve enflasyonun anlamlı ve performansı azaltıcı bir etkisinin olduğunu, GSYH'nın etkisinin ise negatif fakat istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Tamimi (2010), Birleşik Arap Emirlikleri'nde katılım ve geleneksel bankaların performanslarını 1996-2008 dönemi için araştırmıştır. Bankacılık sektörünün performansı aktife göre getiri (ROA) ve öz sermayeye göre getiri (ROE) ile ölçülmüş ve performansın belirleyenleri olarak GSYH, banka büyüklüğü, yoğunlaşma, likidite, finansal gelişmişlik göstergesi, maliyet ve şube sayısı değişkenleri dikkate alınmıştır. Çalışmanın sonunda, geleneksel bankaların performansı üzerinde likidite ve yoğunlaşmanın, katılım bankalarının performansı üzerinde ise yönetim maliyeti ve şube sayısının anlamlı bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Literatürdeki çalışmaların bir kısmı da finansal krizlerin katılım bankacılığının performansı üzerindeki etkilerine odaklanmışlardır. Hidayat ve Abduh (2012), 2008 küresel finansal krizinin Bahreyn'de katılım bankalarının performansı üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Çalışmanın sonucunda elde edilen bulgulara göre, 2008 küresel finansal krizin katılım bankalarının performansı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermişlerdir.

Choong, Thim ve Kyzy (2012), Malezya'da bankaların performansını inceledikleri çalışmada, aktife göre getiri (ROA) ve öz sermayeye göre getiri (ROE) değişkenlerini performans göstergeleri olarak kullanmışlar ve kredi riskinin bankaların performansı üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu, bununla birlikte

likidite ve yoğunlaşmanın istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Zeitun (2012), Körfez Birliği ülkelerinde yabancı banka sahipliği, bankaya özgü değişkenler ve makroekonomik göstergelerin katılım ve geleneksel bankaların performansı üzerindeki etkilerini incelemiştir. 2002-2009 dönemini kapsayan analiz sonucunda banka büyüklüğünün katılım bankalarının performansı üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkisinin olduğu, gelir-maliyet oranının hem katılım hem de geleneksel bankaların performansını anlamlı ve negatif bir şekilde etkilediği, GSYH ve enflasyon oranının bankaların performansı ile anlamlı bir ilişkisi olduğu, bununla birlikte yabancı sahipliğinin gerek katılım bankaları gerekse geleneksel bankaların performansları üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını tespit etmiştir.

Amba ve Almukharreq (2013), 2006-2009 döneminde Körfez Arap Birliği ülkelerinde katılım bankaları ile geleneksel bankaların performansını etkileyen faktörleri ve finansal krizin etkisini araştırdıkları çalışmalarında, bankaların kârlılığını ölçmek için aktive göre getiri (ROA), öz sermayeye göre getiri (ROE) ve faiz marjı (NIM) değişkenlerini ve açıklayıcı değişkenler olarak öz sermaye ve maddi öz sermaye, krediler ve likit varlıklar ile mevduatlar ve genel giderler değişkenlerini kullanmışlardır. Elde edilen bulgular, finansal kriz dönemlerinde katılım bankalarının sermaye yapısının geleneksel bankalardan daha iyi iken, geleneksel bankaların likiditesinin katılım bankalarından daha iyi olduğunu göstermektedir.

Rashid ve Jabeen (2016), 2006-2012 dönemi için Pakistan'da katılım ve geleneksel bankaların finansal, makroekonomik ve bankaya özgü belirleyicilerini analiz etmişlerdir. Çalışmada bankaların CAMELS oranlarına bağlı olarak finansal performans endeksi oluşturulmuş ve genel giderler, rezervler, banka büyüklüğü, mevduatlar, işletme verimliliği, piyasa değeri, piyasa yoğunlaşması, reel faiz ve borç verme faiz oranı değişkenleri kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda, işletme verimliliği, rezervler ve genel giderlerin geleneksel bankaların performansı üzerinde etkili olduğu, bununla birlikte katılım bankalarının performansını ise işletme verimliliği, mevduatlar ve piyasa yoğunlaşmasının etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca çalışmada genel giderler ile yönetim maliyetlerinin bankaların performansını olumsuz yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Bankacılık sektörünün performansının ve bu performansın belirleyicilerinin ampirik olarak incelendiği çok sayıda çalışma bulunmakla birlikte, katılım bankaları özelinde yapılan çalışmalar daha sınırlı kalmaktadır. Literatürde bankaların performansının belirleyicileri bankaya özgü ve endüstriye özgü değişkenler ile finansal ve makroekonomik değişkenler tarafından açıklanmıştır.

Nawaz ve Haniffa (2017), entelektüel sermayenin 18 ülkede toplam 64 katılım bankasının performansı üzerindeki etkisini 2007-2011 dönemi için araştırdıkları çalışmada, banka büyüklüğü, risk düzeyi kontrol değişkenler olarak kullanılmıştır. Elde edilen bulgular, katılım bankalarının değer yaratma kapasitesinin sermaye etkinliği ve beşerî sermaye etkinliğinden önemli ölçüde etkilendiğini göstermektedir.

Jawadi vd. (2017), Temmuz 2007-Nisan 2016 dönemi için Afrika, Asya, Avrupa ve ABD’de 12 katılım bankasının performansı üzerinde coğrafi çevrenin etkisini incelemişlerdir. Coğrafi çevre, eğer banka Asya ve Afrika’da ise 1, Avrupa ve ABD’de ise 0 değerini alan bir kukla değişken olarak ölçülmüştür. Çalışmanın sonucuna göre, katılım bankalarının performansının bölgeler arasında değişiklik gösterdiği ve coğrafi çevrenin katılım bankalarının performansını pozitif ve anlamlı bir şekilde etkilediği tespit etmişlerdir.

Mukhibad ve Khafid (2018), Endonezya’da katılım bankalarının finansal performansının belirleyenlerini araştırmışlardır. Kurumsal yönetim, denetleme kurulu sayısı, finansmanın mevduata oranı, kar ve zarar paylaşım finansman oranı, kâr paylaşım oranının aktife göre getiri (ROA) ve performans dışı finansmanın performansı (NPF) üzerindeki etkilerini 2009-2016 dönemi için incelemişlerdir. Çalışmanın sonucunda, kurumsal yönetimin, denetleme kurulu sayısının katılım bankalarının performansı üzerine anlamlı ve pozitif etkilerinin olduğu gösterilmiştir.

Bougatef (2015), katılım bankalarının finansal performansını 2008-2010 dönemi için analiz etmiş ve yolsuzluk seviyesinin finansal sağlamlık üzerinde önemli etkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Mimouni vd. (2019), 2003-2014 dönemi için Bahreyn, Bangladeş, Brunei, Gambia, Endonezya, Kuveyt, Malezya, Pakistan, Katar, Suudi Arabistan, Türkiye, Birleşik Arap Emirlikleri ve Yemen’de sukuk piyasası gelişiminin katılım ve geleneksel bankaların kârlılığı üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. Net faiz marjı/net kâr marjı ve varlığa göre getiri değişkenlerinin bankaların kârlılık göstergeleri ve sermaye yeterlilik oranı, kredi kaybı rezervleri/brüt krediler, gelir-maliyet oranı, likit varlıklar/mevduatlar ve kısa vadeli fonlama oranı, toplam varlıklar, risk ağırlıklı varlıkların toplam varlıklara oranı, sukuk piyasasının GSHY’ya oranı, Lerner endeksi, yıllık reel GSYH büyüme oranı ve enflasyon oranı değişkenlerinin kullanıldığı çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, bankaların kârlılığının Sukuk piyasası gelişiminin katılım bankalarının kârlılığını negatif bir şekilde etkilerken, geleneksel bankaların kârlılığı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını belirlemişlerdir. Ayrıca, sukuk piyasası gelişiminin katılım bankalarının kârlılığı üzerindeki olumsuz etkisinin 2008 küresel finansal krizinden sonra daha düşük olduğunu ifade etmişlerdir.

Türkiye özelinde katılım bankalarının performansını etkileyen faktörler üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında, Aktaş (2013), Türkiye’de 2008 küresel finansal krizinin katılım ve geleneksel bankalarının istikrarlılığı üzerindeki etkilerini karşılaştırmışlar ve katılım bankalarının 2008 küresel krizinde daha istikrarlı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca, geleneksel bankaların kârlılık, risklilik ve likidite açısından istikrarlı olmadığı, varlık kalitesi bakımından ise her iki sektörün istikrarlı olduğunu belirlemiştir. Alper ve Anbar (2011), 2002-2010 dönemi için Türk bankalarının performansını araştırmışlardır. Aktife göre getiri (ROA) ve öz sermayeye göre getiri (ROE) değişkenlerinin performans göstergesi olarak kullanıldığı çalışmada, banka büyüklüğü ve faiz dışı oranın ve reel faiz oranının kârlılığı anlamlı bir şekilde etkilediği, bunu birlikte mevduatlar, enflasyon, GSYH, likidite ve faiz marjının bankaların performansı üzerinde anlamlı bir

etkisinin olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Karakuş ve Küçük (2016), Türkiye’de katılım bankalarının kârlılığını belirleyen makroekonomik faktörleri 2010-2014 dönemi için araştırmışlardır. Performans göstergesi olarak öz kaynak kârlılığı ve aktif kârlılığın kullanıldığı çalışmanın sonucunda elde edilen bulgular, döviz kuru, GSYH, TÜFE ve duran varlıklar/aktif toplamı değişkenlerinin katılım bankalarının performansını olumsuz olarak, çalışan sayısının ise olumlu olarak etkilediğini; aktif kârlılığı üzerinde sanayi üretim endeksi, bankacılık sektörü kredi hacmi, işsizlik oranı, bankalarca açılan kredilere uygulanan ağırlıklı ortalama faiz oranının pozitif ve anlamlı bir etkisi olduğunu, özkaynak kârlılığı üzerinde ise saatlik kazanç endeksi, diğer faaliyet giderleri/toplam aktifler oranı, bilanço dışı yükümlülükler/toplam aktif oranı ve kısa vadeli krediler/toplam krediler oranının pozitif, reel kesim güven endeksi, işsizlik oranı ve alınan krediler/toplam aktife oranının ise negatif ve anlamlı etkilerinin olduğu belirlenmiştir. Aktaş ve Avcı (2017), 2011-2015 dönemi için Malezya, Suudi Arabistan, Katar, Kuveyt, İran, Birleşik Arap Emirlikleri ve Türkiye’de katılım bankalarının performansını etkileyen faktörleri inceledikleri çalışmada, aktif kârlılık oranı ve borç oranının katılım bankalarının performansını olumlu olarak, öz sermaye kârlılık oranı ve kredi mevduat oranının ise olumsuz olarak etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Sarıdoğan (2020), 2005-2018 dönemi için Türkiye’de bankaya özgü faktörlerin, makroekonomik faktörlerin ve küresel finansal krizin katılım bankalarının kârlılığı üzerindeki etkilerini incelemiştir. Kârlılığın göstergesi olarak aktif kârlılığın, bu kârlılığı etkileyen faktörler olarak ise takipteki krediler/toplam kredilere oranı, öz kaynaklar/toplam aktifler oranı, toplam krediler/toplam aktifler oranı, net kâr payı geliri/toplam aktif oranı, toplam toplanan fonlar/toplam aktif oranının, GSYH büyümesinin, enflasyon oranının kullanıldığı çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, net kâr payı geliri, toplam mevduat ve GSYH büyümesinin katılım bankalarının kârlılığını olumlu yönde, sorunlu krediler, toplam krediler ve enflasyon oranının ise olumsuz yönde etkilediği tespit edilmiştir. Ayrıca, küresel finansal krizin kârlılığı etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Toraman vd. (2015), 2006-2014 dönemi için Türkiye’de katılım ve geleneksel bankaların performansını karşılaştırmışlardır. Aktife göre getiri (ROA) değişkeninin performans göstergesi olarak kullanıldığı çalışmada, performansı belirleyen faktörler olarak aktif büyüklüğü, likidite, operasyonel etkinlik, kredi kalitesi ve sermaye yeterliliği değişkenleri dikkate alınmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre, geleneksel bankaların sermaye yeterliliğinin katılım bankalarından daha güçlü olduğu saptanmıştır. Ayrıca, bankaların performansı üzerinde operasyonel etkinlik ve sermaye yeterliliğinin pozitif, kredi kalitesinin ise negatif bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

II. VERİ SETİ ve YÖNTEM

Çalışmada Türkiye’de 2010: Q1-2020: Q3 dönemi için faaliyet gösteren katılım bankalarına ilişkin finansal rasyolar kullanılarak katılım bankalarının performansına etki eden faktörler, kamu bankalarının sisteme katılmalarının etkisi de dikkate alınarak incelenmektedir. İlk Kamu Katılım Bankası sektöre 2015

yılında giriş yaptığından dolayı ilgili yıl baz alınmıştır. Kukla değişken 2015'ten başlayarak oluşturulmuştur.

Katılım bankalarının performansını etkileyen faktörler literatürdeki çalışmalar çerçevesinde belirlenmiş ve Wasiuzzaman ve Tarmizi (2010); Sarıdoğan (2020) çalışmaları referans alınmıştır. Analiz kapsamında kullanılan veriler Türkiye Katılım Bankaları Birliği (TKBB) veri tabanından elde edilmiştir. 2020 yılı itibarıyla Türkiye'de üç tanesi kamu bankası olmak üzere toplam altı katılım bankası faaliyette bulunmaktadır. Buna göre, faaliyette bulunana katılım bankaları Tablo 1'deki gibi ifade edilebilir:

Tablo 1. 2020 Yılı İtibarıyla Faaliyet Gösteren Katılım Bankaları

Kamu	Özel
Türkiye Emlak Katılım Bankası A.Ş.	Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.
Ziraat Katılım Bankası A.Ş.	Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.
Vakıf Katılım Bankası A. Ş.	Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.

Literatür incelendiğinde, bankaların performans göstergesi olarak genellikle aktif karlılık ve özkaynak karlılığı olmak üzere iki finansal faktörün kullanıldığı görülmektedir. Aktif karlılık, dönem net kar/zararın toplam aktiflere bölünmesiyle hesaplanmaktadır. Özkaynak karlılığı ise dönem net kar/zararın öz kaynaklara bölünmesiyle hesaplanmaktadır. Bununla birlikte, özkaynak karlılığı finansal kaldıraç ve bu kaldıraçla ilgili riskleri göz ardı etmektedir (Flamini vd., 2009: 6). Kamu bankalarının sisteme katılımlarının katılım banka karlılığı üzerindeki etkisini ortaya koymak amacıyla kamu katılım bankaları olan Türkiye Emlak Katılım Bankası A.Ş.'nin sisteme katılım tarihi olan 2019:01 dönemini, Ziraat Katılım Bankası A.Ş.'nin sisteme katılım tarihi olan 2015:02 dönemini, Vakıf Katılım Bankası A.Ş.'nin sisteme katılım tarihi olan 2016:01 dönemini temsilen kukla değişkenler modele dahil edilmiştir. Tablo 2'de analizde kullanılan değişkenler ve bunlara ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

Tablo 2. Katılım Bankalarına İlişkin Finansal Değişkenler

Kısaltma	Hesaplama
Sermaye Yeterliliği	
SYR1	Özkaynaklar / (Kredi + Piyasa + Operasyonel Riske Esas Tutar)
SYR2	Özkaynaklar/Toplam Aktifler
SYR3	(Özkaynaklar - Duran Aktifler) / Toplam Aktifler
Aktif Kalitesi	
AKR1	Takipteki Krediler (Net)/ Toplam Krediler
AKR2	Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler
Karlılık	
KR2	Net Dönem Karı (Zararı) / Toplam Aktifler
KR2	Net Dönem Karı (Zararı) / Özkaynaklar
Bilanço Yapısı	
BYR1	Toplam Toplanan Fonlar / Toplam Aktifler
Likidite	
LR1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler
Gelir-Gider Yapısı	
GGR2	Özel Karşılıklar Sonrası Net karpayı Geliri / Toplam Faaliyet Gelirleri (Giderleri)

Tablo 3'te modellerde çoklu doğrusal bağlantı probleminin önüne geçebilmek amacıyla oluşturulan ve değişkenler arasındaki doğrusal ilişkinin derecesini ve yönünü gösteren korelasyon matrisi yer almaktadır.

Tablo 3. Pearson Korelasyon Matrisi

	SYR1	SYR2	SYR3	AKR1	AKR2	KR1	KR2	BYR1	GGR2	LR1
SYR1	1									
SYR2	0.88 (0.000)	1								
SYR3	0.901 (0.000)	0.9609 (0.000)	1							
AKR1	0.0346 (0.584)	0.1877 (0.002)	-0.006 (0.918)	1						
AKR2	0.2807 (0.000)	0.5897 (0.000)	0.4028 (0.000)	0.4402 (0.000)	1					
KR1	0.0647 (0.306)	0.2954 (0.000)	0.1444 (0.000)	0.2933 (0.000)	0.3819 (0.000)	1				
KR2	0.0393 (0.534)	0.2283 (0.000)	0.0803 (0.000)	0.2129 (0.000)	0.4358 (0.000)	0.9243 (0.000)	1			
BYR1	0.1347 (0.032)	0.4525 (0.000)	0.2683 (0.000)	0.3734 (0.000)	0.5636 (0.000)	0.7824 (0.000)	0.7562 (0.000)	1		
GGR2	0.1576 (0.012)	0.2856 (0.000)	0.1118 (0.076)	0.5181 (0.000)	0.7221 (0.000)	0.3356 (0.000)	0.3415 (0.000)	0.4689 (0.000)	1	
LR1	0.2686 (0.000)	0.5554 (0.000)	0.4047 (0.000)	0.3551 (0.000)	0.5443 (0.000)	0.6818 (0.000)	0.669 (0.000)	0.917 (0.000)	0.421 3 (0.000)	1

Kamu bankalarının sisteme katılımının etkisini ortaya koymak amacıyla Emlak Katılım, Ziraat Katılım ve Vakıf Katılım'ın katılım bankacılığı sistemine giriş tarihlerinden itibaren kukla değişken oluşturulmuştur ve oluşturulan kukla değişken modele dahil edilmiştir.

$dummy_{KAMU}$

$= \begin{cases} 0 & \text{eğer Sisteme kamu sermayeli bankalar girmediyse} \\ 1 & \text{eğer Sisteme kamu sermayeli bankalar girdiyse} \end{cases}$

Çalışmada Türkiye'de faaliyet gösteren katılım bankalarının performansı üzerinde etkili olan finansal faktörleri incelemek amacıyla korelasyon matrisi dikkate alınarak alternatif modeller tahminlenmiştir. Bu kapsamda oluşturulan modeller aşağıdaki gibi ifade edilebilir:

Model 1:

$$KR_{it} = \beta_0 + \beta_1 KR_{it-1} + \beta_1 SYR1_{it} + \beta_2 AKR1_{it} + \beta_3 AKR2_{it} + \beta_4 GGR2_{it} + \beta_5 BYR1_{it} + \beta_6 dummy_{KAMU} + \varepsilon_{it}$$

Model 2:

$$KR_{it} = \beta_0 + \beta_1 KR_{it-1} + \beta_1 SYR2_{it} + \beta_2 AKR1_{it} + \beta_3 AKR2_{it} + \beta_4 GGR2_{it} + \beta_5 BYR1_{it} + \beta_6 dummy_{KAMU} + \varepsilon_{it}$$

Model 3:

$$KR_{it} = \beta_0 + \beta_1 KR_{it-1} + \beta_1 SYR3_{it} + \beta_2 AKR1_{it} + \beta_3 AKR2_{it} + \beta_4 GGR2_{it} + \beta_5 BYR1_{it} + \beta_6 dummy_{KAMU} + \varepsilon_{it}$$

Model 4:

$$KR_{it} = \beta_0 + \beta_1 KR_{it-1} + \beta_2 SYR1_{it} + \beta_3 BYR1_{it} + \beta_4 AKR1_{it} + \beta_5 LR1_{it} + \beta_6 GGR2_{it} + \beta_7 dummy_{KAMU} + \varepsilon_{it}$$

$$KR_{it} = f(KR1_{it}, KR2_{it})$$

Banka karlılık yapısı üzerinde geçmiş yıllara ilişkin değerler önemli bir etkiye sahiptir. Bu nedenle katılım bankalarının performansı, dinamik model ile incelenmiştir. Dinamik modellerde, bağımlı değişkenin gecikmeli değeri hata terimi ile ilişkili olmaktadır. Bu durum içsellik probleminin neden olmaktadır. Bu nedenle çalışmada Arellano ve Bond (1991) / Blundell ve Bond (1998), iki aşamalı sistem genelleştirilmiş momentler (GMM) tahmincisi kullanılmıştır. Bu tahminci, içsellik problemini dikkate almakta ve zaman boyutunun düşük olduğu durumlarda da uygulanabilmektedir (Tatoğlu, 2018: 113).

III. AMPİRİK BULGULAR

Çalışmada, ilk olarak değişkenlere ilişkin yatay kesit bağımlılığı incelenmiştir. Yatay kesit bağımlılığı, yatay kesiti oluşturan birimler arasındaki bağımlılığı ifade etmektedir. Yatay kesit bağımlılığının varlığı durumunda, bunun dikkate alınmaması tahmincilerin etkinlik özelliklerini kaybetmelerine yol açmaktadır. $N < T$ olduğunda yatay kesit bağımlılığının incelenmesinde Breusch ve Pagan (1980) LM testi, $N > T$ olduğunda ise Pesaran (2004) CDLM1, Baltagi, Feng ve Kao (2012) CDLM2 ve Pesaran (2004) CD testleri kullanılmaktadır. Sonuçlar Tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4. Yatay Kesit Bağımlılığı Test Sonuçları

	Breusch-Pagan LM	Pesaran CD _{LM1}	Pesaran CD _{LM2}	Pesaran CD _{LM}
SYR1	55.50802 (0.0000)	6.300274 (0.0000)	6.227103 (0.0000)	-1.4156 (0.1569)
SYR2	166.5552 (0.0000)	26.57463 (0.0000)	26.50146 (0.0000)	1.516045 (0.1295)
SYR3	115.614 (0.0000)	17.27408 (0.0000)	17.20091 (0.0000)	1.617719 (0.1057)
AKR1	241.4546 (0.0000)	40.24932 (0.0000)	40.17614 (0.0000)	3.65447 (0.0003)
AKR2	241.4546 (0.0000)	40.24932 (0.0000)	40.17614 (0.0000)	3.65447 (0.0003)
KR1	162.9111 (0.0000)	25.90931 (0.0000)	25.83614 (0.0000)	4.252976 (0.0000)
KR2	134.1087 (0.0000)	20.65072 (0.0000)	20.57755 (0.0000)	5.593698 (0.0000)
BYR1	271.0382 (0.0000)	45.65051 (0.0000)	45.57734 (0.0000)	2.650381 (0.0000)
LR1	281.8171 (0.0000)	47.61846 (0.0000)	47.54529 (0.0000)	4.581176 (0.0000)
GGR2	192.9095 (0.0000)	31.38623 (0.0000)	31.31306 (0.0000)	9.438183 (0.0000)

Not: ***, **, * sırasıyla %1, %5 ve %10 önem seviyesinde anlamlılıkları ifade etmektedir.

Tablo 4’teki sonuçlara göre, tüm değişkenler için birimler arasında yatay kesit bağımlılığı olmadığını söyleyen sıfır hipotezi %5 önem seviyesinde reddedilmektedir. Diğer bir ifadeyle, birimler arasında yatay kesit bağımlılığı mevcuttur.

Çalışmada, değişkenlerin durağanlıklarının araştırılmasında yatay kesit bağımlılığını dikkate alan ikinci nesil panel birim kök testlerinin kullanılması gerekmektedir. Bu nedenle, değişkenlerin durağanlıklarının incelenmesi amacıyla

ikinci nesil panel birim kök testlerinden Pesaran tarafından önerilen CADF birim kök testi kullanılmıştır. Sonuçlar Tablo 5’te gösterilmektedir.

Tablo 5. CADF Birim Kök Test Sonuçları

	Sabit Terimli	Sabit Terim ve Trendli
SYR1	-2.737*** (2)	-3.501*** (2)
SYR2	-2.433** (0)	-3.502*** (0)
SYR3	-2.455** (0)	-4.162*** (0)
AKR1	-2.645*** (2)	-3.151*** (2)
AKR2	-4.905*** (1)	-4.909*** (1)
KR1	-2.500** (1)	-4.875*** (1)
KR2	-2.380** (1)	-3.776*** (1)
BYR1	-3.964*** (0)	-3.795*** (0)
LR1	-5.830*** (0)	-5.923*** (0)
GGR2	-2.879*** (0)	-3.251*** (0)
Kritik Değerler	%1 -2.550 %5 -2.330 %10 -2.210	%1 -3.060 %5 -2.840 %10 -2.730

Not: ***, **, * sırasıyla %1, %5 ve %10 önem seviyesinde anlamlılıkları ifade etmektedir

Tablo 5’te yer alan Pesaran CADF birim kök test sonuçları incelendiğinde, sabit terimli birim kök test sonuçlarına göre, SYR1, SYR2, SYR3, AKR1, AKR2, KR1, KR2, BYR1, LR1, GGR2 rasyolarının %5 önem seviyesinde düzey değerlerinde durağan oldukları ifade edilebilir. Benzer sonuçlar, sabit terim ve trendli birim kök testi için de geçerlidir.

Değişkenlere ilişkin durağanlık yapılarının incelenmesinin ardından model tahmin aşamasına geçilmiştir. Sistem GMM yöntemi $N > T$ olması durumunda uygulanabilmektedir. Bu nedenle, değişkenler 2 yıllık ortalamalar alınarak modellere dahil edilmiştir. Tablo 6’da bankaların performans göstergelerinden biri olan aktif karlılık için iki aşamalı sistem GMM tahmin sonuçları yer almaktadır.

Tablo 7’de ise bir diğer bankacılık performans göstergesi olan özkaynak karlılığına ilişkin iki aşamalı sistem GMM tahmin sonuçları gösterilmektedir.

Tablo 6. Aktif Karlılık İçin İki Aşamalı Sistem GMM Tahmin Sonuçları

Değişkenler	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
L.KR1	1.072422*** (0.025421)	1.149037*** (0.162991)	1.128936*** (0.162428)	0.92392** (0.474447)
SYR1	0.007765** (0.003632)	-	-	0.00379** (0.001798)
SYR2	-	0.001479 (0.004216)	-	-
SYR3	-	-	0.000813 (0.003686)	-
AKR1	-0.050116** (0.019693)	0.010591 (0.009845)	0.01008 (0.010201)	-0.58598** (0.30459)
AKR2	-0.01408** (0.007261)	-0.00228 (0.007103)	-0.0026 (0.006331)	-
GGR2	0.00082 (0.000607)	-0.00038** (0.000194)	-0.00047** (0.000176)	-0.00865** (0.004366)
BYR1	0.034515*** (0.011127)	0.014018** (0.006684)	0.013793** (0.006263)	0.015636*** (0.001856)
LR1	-	-	-	0.03216** (0.013867)
dummy _{KAMU}	-1.81956*** (0.895187)	-0.10135*** (0.02793)	0.008866 (0.125369)	-0.16834*** (0.04909)
Sabit Terim	-0.02494 (0.021469)	-0.01984 (0.020109)	-0.01993 (0.019895)	-0.02272 (0.020886)

Diagnostik Test Sonuçları				
Arellano-Bond AR(1) Olasılık Değeri	0.089	0.057**	0.057**	0.088
Arellano-Bond AR(1) Olasılık Değeri	0.302	0.117	0.107	0.832
Dirençli Hansen Test Olasılık Değeri	0.999	0.989	0.989	0.997
Fark Hansen Test Olasılık Değeri	0.989	0.999	0.999	0.999
Wald Test Olasılık Değeri	0.000***	0.000***	0.000***	0.000***

Not: Parantez içindeki değerler standart hataları göstermektedir. ***, **, * sırasıyla %, %5 ve %10 önem seviyesinde anlamlılıkları ifade etmektedir

Tablo 6'da yer alan modellere ilişkin iki aşamalı sistem GMM tahmin sonuçları şu şekilde özetlenebilir: Bir dönem önceki aktif karlılık, cari dönem aktif karlılık üzerinde %5 önem seviyesinde istatistiki olarak anlamlı ve pozitif bir etkiye sahiptir. Diğer bir ifadeyle, bir dönem önceki aktif karlılık, katılım bankalarının cari dönemdeki performansını arttırmaktadır. Özkaynaklar / (Kredi + Piyasa + Operasyonel Riske Esas Tutar (SYR1) rasyosu aktif karlılık üzerinde %5 önem seviyesinde istatistiki olarak anlamlı ve pozitif etkiye sahiptir. Takipteki Krediler (Net)/ Toplam Krediler (AKR1) ve Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler (AKR2) rasyolarının aktif karlılığı %5 önem seviyesinde istatistiki olarak anlamlı ve negatif olarak etkiledikleri görülmektedir. Benzer şekilde, karlılığın %5 önem seviyesinde istatistiki olarak anlamlı bir şekilde Toplam Toplanan Fonlar / Toplam Aktifler (BYR1) rasyosu aktif karlılığı arttırmaktadır. Benzer şekilde, Özel Karşılıklar Sonrası Net karpayı Geliri / Toplam Faaliyet Gelirleri (Giderleri) (GGR2) rasyosunun aktif karlılık üzerindeki etkisi negatiftir. , Toplam Toplanan Fonlar / Toplam Aktifler (BYR1) ve Likit Aktifler / Toplam Aktifler (LR1) rasyoları da %5 önem seviyesinde aktif karlılığı arttırmaktadır.

Kamu sermayeli bankaların sisteme girişinin katılım bankalarının aktif karlılığı üzerinde %5 önem seviyesinde istatistiki olarak anlamlı ve azaltıcı bir etkiye sahip olduğu ifade edilebilir.

Tablo 7. Öz Kaynak Karlılığı İçin İki Aşamalı Sistem GMM Tahmin Sonuçları

Değişkenler	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
L.KR2	0.140042** (0.084818)	0.127035** (0.055303)	0.119011** (0.055565)	0.14007*** (0.055611)
SYR1	-0.00072 (0.012953)	-	-	0.00499 (0.008307)
SYR2	-	0.10896** (0.043554)	-	-
SYR3	-	-	0.11353** (0.040313)	-
AKR1	-0.08447 (0.138059)	-0.22711** (0.127328)	-0.27915** (0.133242)	-0.12814 (0.10886)
AKR2	-0.04325 (0.073476)	0.065987 (0.054804)	0.066273 (0.050918)	-
GGR2	0.002466 (0.002274)	0.002965 (0.004025)	0.002134 (0.004022)	0.001824 (0.004135)
BYR1	0.15064** (0.06817)	0.061611 (0.048696)	0.058453 (0.046534)	0.128202*** (0.019995)
LR1	-	-	-	-0.05163 (0.049119)
dummy _{KAMU}	-0.8383*** (0.347728)	-0.80865** (0.454775)	-0.86599** (0.454674)	-0.73844 (0.470371)

Sabit Terim	0.302612 (0.216605)	0.331017 (0.393722)	0.366624 (0.394253)	0.276926 (0.399471)
Diagnostik Test Sonuçları				
Arellano-Bond AR(1) Olasılık Değeri	0.041**	0.036**	0.037**	0.365
Arellano-Bond AR(1) Olasılık Değeri	0.181	0.173	0.169	0.492
Dirençli Hansen Test Olasılık Değeri	0.999	0.988	0.988	0.990
Fark Hansen Test Olasılık Değeri	0.989	0.999	0.999	0.991
Wald Test Olasılık Değeri	0.000	0.000	0.000	0.000

Not: Parantez içindeki değerler standart hataları göstermektedir. ***, **, * sırasıyla %1, %5 ve %10 önem seviyesinde anlamlılıkları ifade etmektedir

Tablo 7’de yer alan öz kaynak karlılığına ilişkin oluşturulan tüm modeller için iki aşamalı sistem GMM tahmin sonuçlarına göre, Özkaynaklar / (Kredi + Piyasa + Operasyonel Riske Esas Tutar (SYR1) rasyosunun öz kaynak karlılığı üzerinde istatistiki olarak anlamlı bir etkisine rastlanmamıştır. Özkaynaklar/Toplam Aktifler (SYR2) rasyosu özkaynak karlılığı üzerinde %5 önem seviyesinde istatistiki olarak anlamlı ve pozitif bir etkiye sahiptir. (Özkaynaklar - Duran Aktifler) / Toplam Aktifler (SYR3) rasyosu özkaynak karlılığı üzerinde %5 önem seviyesinde istatistiki olarak anlamlı ve pozitif bir etkiye sahiptir. Toplam Toplanan Fonlar / Toplam Aktifler (BYR1) rasyosu özkaynak karlılığı üzerinde pozitif etkiye sahiptir. Takipteki Krediler (Net)/ Toplam Krediler (AKR1) rasyosunun aktif karlılığı %5 önem seviyesinde negatif olarak etilediği görülmektedir. Toplam Krediler, Alacaklar / Toplam Aktifler (AKR2), Özel Karşılıklar Sonrası Net karpayı Geliri / Toplam Faaliyet Gelirleri (Giderleri) (GGR2) ve Likit Aktifler / Toplam Aktifler (LR1) rasyoları öz kaynak karlılığı üzerinde istatistiki olarak anlamlı bir etkiye sahip değildir.

Kamu sermayeli bankaların sisteme girişinin katılım bankalarının öz kaynak karlılığı üzerinde %5 önem seviyesinde istatistiki olarak anlamlı ve azaltıcı bir etkiye sahip olduğu ifade edilebilir.

İki aşamalı sistem GMM model tahmin sonuçlarının geçerli olabilmesi için bir takım varsayımların gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu varsayımlardan ilki modelin ikinci dereceden otokorelasyon içermemesidir. Bir diğer varsayım ise modelde kullanılan araç değişkenler için aşırı tanımlama kısıtlamalarının geçerli olması ve araç değişkenlerin dışsal olmasıdır. Modellere ilişkin söz konusu varsayımlara ait test sonuçları Tablo 6 ve Tablo 7’de tahmin sonuçlarının altında yer almaktadır.

Tablo 6 ve Tablo 7’de yer alan tüm modeller için dirençli olan Hansen test sonucuna göre, sıfır hipotezi reddedilememektedir, aşırı tanımlama kısıtlamaları geçerlidir. Araç değişkenlerin dışsal olup olmadığını test etmek amacıyla kullanılan Fark-Hansen test sonuçlarına göre, araç değişkenlerin dışsal olduğunu söyleyen sıfır hipotezi H0 reddedilememektedir. Bu sonuç, araç değişkenler regresyonunda kullanılan araç değişkenlerin dışsal olduğunu, dolayısıyla kullanılan araçların geçerli olduğunu ifade etmektedir. Modelde otokorelasyon problemini test etmek amacıyla kullanılan AR test istatistiklerine göre, %5 önem seviyesinde modelde birinci düzeyde otokorelasyonun bulunduğu; bununla birlikte, ikinci dereceden otokorelasyonun bulunmadığı görülmektedir.

Tablo 8’de katılım bankalarına ilişkin performans göstergelerinin sırasıyla aktif karlılık ve öz kaynak karlılığı olduğu modellere ilişkin elde edilen tahmin sonuçlarına yönelik özet tablo yer almaktadır.

Tablo 8. Sonuçlara İlişkin Özet Tablo

	Aktif Karlılık	Özkaynak Karlılığı
SYR1	+	Anlamsız
SYR2	Anlamsız	+
SYR3	Anlamsız	+
AKR1	-	-
AKR2	-	Anlamsız
BYR1	+	+
LR1	+	+
GGR2	-	Anlamsız
Dummy _{kamu}	-	-

SONUÇ

Geleneksel bankacılığa alternatif olarak görülen Katılım, kar ve zarar temeline dayalı olarak fon toplayan ve murabaha, kiralama, ortaklık gibi metotlarla fon talebini karşılayan bankacılık modelidir. Çoğu iktisatçıya göre risk iştahındaki artış, kaldıraçlı işlemler ve faiz gibi faktörlerin bir sonucu olarak ortaya çıkan krizler karşısında, İslam ekonomisi içerisinde bulunan reel karşılık sisteminin bir korunma noktası olduğunu varsayılmaktadır. Geleneksel bankacılıktan temel olarak paraya olan görüş açısından farklılaşan katılım bankaları, para ticaretini ve faizi benimsemeyen ekonomik birimlerin finansman ihtiyaçlarını yerine getirmek ve buna dayalı olarak katılım fonu ve kâr payı ilişkisini gerçekleştirerek tasarruf arzına olanak sağlama amaçlarına sahiptir.

Türkiye’de 2010: Q1-2020: Q3 dönemi için faaliyet gösteren katılım bankalarına ilişkin finansal rasyolar kullanılarak katılım bankalarının performansına etki eden faktörler incelenmiştir. Çalışmanın bir diğer amacı ise, kamu bankalarının sisteme katılmalarının katılım bankacılığının performansını ne yönde etkilediğinin ortaya konulmasıdır. Bu kapsamda, ortogonal sapmalar yöntemini kullanarak etkin araç değişkenler elde edilmesini, küçük örnekler için tutarlı tahminler sağlayan ve içsellik problemini dikkate alan Arellano ve Bover / Blundell ve Bond’un İki Aşamalı Sistem Genelleştirilmiş Momentler tahmincisi kullanılmıştır.

Bu bulgular ışığında, Türkiye’de faaliyet gösteren katılım bankalarının toplam kredi hacmi ve sorunlu kredi hacmindeki büyüme, banka performansını olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Geleneksel bankaların, varlık yönetim şirketlerine sahip oldukları sorunlu kredileri satarak bu kredileri ortadan kaldırmaları, aktif kalitelerini ve karlılıklarını arttırmaları açısından olumlu katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte, katılım bankacılık sisteminde böyle bir durum mümkün değildir. Diğer bir ifadeyle, katılım bankaları sahip oldukları sorunlu kredileri varlık şirketlerine aktarmamakta ve bu durum da katılım bankalarının karlılığı üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır. Söz konusu problemin üstünden gelebilmek amacıyla, katılım bankacılık prensiplerine tutarlı bir şekilde sorunlu kredilerin devrine ilişkin bir sistem oluşturulmalıdır.

Elde edilen bir diğer bulgu da Türkiye’de faaliyet gösteren katılım bankalarının karlılığını olumsuz etkileyen bir diğer faktörün kamu sermayeli

bankaların sisteme girmesi olduğudur. Kamu sermayeli katılım bankalarının katılım bankacılık sektörüne dahil olması, özel sermayeli katılım bankalarının fon toplama oranlarında ve finansal tablo kalemlerindeki değişimlere neden olabilmektedir. Aynı zamanda, devlet güvencesi sayesinde kamu sermayeli katılım bankaları ilerleyen dönemlerde, özel sermayeli katılım bankalarından daha fazla paya sahip olabileceklerdir. Kamu sermayeli katılım bankalarının sektörde henüz çok yeni olmaları ve az miktarda kısa vadeli yabancı kaynaklara sahip olmaları da bu sonucun bir diğer nedeni olarak ifade edilebilir.

Tüm bunlarla beraber, sonuçları değerlendirirken konjonktürel etkileri de göz önünde bulundurmanız gerekmektedir. 15 Temmuz darbe girişimi ve sonrasında yaşanan ekonomik ve siyasal gelişmeler, yaşanan kur hareketliliği, jeopolitik sıkıntılar gibi gelişmeleri de dikkate alarak değerlendirmek çok daha doğru olacaktır. Ekonominin genelinde olumsuz bir hava olduğu dönemlerde bankalar da bu havadan olumsuz etkilenmektedirler. Bankaların performans göstergelerine de bu durum yansımaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde, kamu sermayeli katılım bankalarının yakın gelecekte daha çok bölgeye yayılımının sağlanması ve teşviklerin artırılması, kamu sermayeli bankaların sektöre olan katkıları açısından avantajlar sağlayacaktır. Elde edilen sonuçlar Karcıoğlu vd. (2018) çalışmasını desteklemektedir.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Makalenin tüm süreçlerinde Yönetim ve Ekonomi Dergisi'nin araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olarak hareket edilmiştir.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

1. yazar %75 oranında, 2. yazar %25 oranında katkı sağlamıştır.

Çıkar Beyanı

Yazarın herhangi bir kişi ya da kuruluş ile çıkar çatışması yoktur.

KAYNAKÇA

- Aktaş, M. (2013). Stability of the Participation Banking Sector Against the Economic Crisis in Turkey, *International Journal of Economics and Financial Issues*, 3(1), 180-190.
- Aktaş, M. ve Avcı, T. (2017). Katılım Bankacılığının Performansı Üzerinde Etkili Olan Finansal Oranlar. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, Cilt 9, No 4, 882-901.
- Alper, D. and Anbar, A. (2011). Bank Specific and Macroeconomic Determinants of Commercial Bank Profitability Empirical Evidence From Turkey *Business and Economic Research Journal*, Vol 2, No 2, 139-152.
- Amba M. S. ve Almukharreq F. (2013). Impact of the Financial Crisis on Profitability of the Islamic Banks vs Conventional Banks- Evidence from GCC, *International Journal of Financial Research*, Vol 4, No 3, 83-93.
- Arellano, M., & Bond, S. (1991). Some tests of specification for panel data: Monte Carlo evidence and an application to employment equations. *The review of economic studies*, Vol 58, No 2, 277-297.
- Baltagi, B. H., Feng, Q., & Kao, C. (2012). A Lagrange Multiplier test for cross-sectional dependence in a fixed effects panel data model. *Journal of Econometrics*, Vol 170, No 1, 164-177.
- Blundell, R., & Bond, S. (1998). Initial conditions and moment restrictions in dynamic panel data models. *Journal of econometrics*, Vol 87, No 1, 115-143.
- Bougatef, K. (2015) The Impact of Corruption on the Soundness of Islamic Banks. *Borsa Istanbul Review*, Vol 15 No 4, 283-295.

- Breusch, T. S. and Pagan, A. R. (1980). The Lagrange Multiplier Test and its Application to Model Specifications in Econometric. *Review of Economic Studies* 47, 239-253.
- Chazi A. ve Syed, L. A. M. (2010). Risk Exposure During the Global Financial Crisis: The Case of Islamic Banks, *International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management*, Vol 3, No 4, 321-333.
- Choong, Y.V., Thim, C.K., Kyzy, B.T. (2012). Performance of Islamic Commercial Banks in Malaysia: An Empirical Study. *Journal of Islamic Economics, Banking and Finance*, Vol 8, No 2, 67-80.
- Flamini, V., McDonald, C. A., & Schumacher, L. B. (2009). The determinants of commercial bank profitability in Sub-Saharan Africa. IMF Working Paper WP/09/15.
- Hasan M., ve Dridi J. (2010). The Effects of the Global Crisis on Islamic and Conventional Banks: A Comparative Study, IMF Working Paper WP/10/201, 1- 46.
- Hidayat S. E. ve Abduh M. (2012). Does Financial Crisis Give Impacts on Bahrain Islamic Banking Performance? A Panel Regression Analysis, *International Journal of Economics and Finance*, Vol 4, No 7, 79-87.
- Jawadi, F., Jawadi, N., Cheffou, A.I., Ameer, H. B. and Louihi, W. (2017). Modelling the Effect of the Geographical Environment on Islamic Banking Performance: A Panel Quantile Regression Analysis. *Economic Modelling* 67, 300-306.
- Karakuş, E. ve Yılmaz Küçük, Ş. (2016). Katılım Bankalarında Kârlılığın Belirleyicileri: Türkiye Örneği İçin Bir Panel Veri Analizi. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(2), 119-131.
- Karcioğlu, R., Ağırman, E., Kübra, A., Yetim, A., & Rabia, D. (2018). Kamu Sermayeli Katılım Bankaları İle Özel Sermayeli Katılım Bankalarının Finansal Performanslarının Karşılaştırılması. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(2), 149-170.
- Mimouni, K., Smaoui, H., Temimi, A. and Al-Azzam, M. (2019). The Impact of Sukuk on the Performance of Conventional and Islamic Banks. *Pacific-Basin Finance Journal*, 54, 42-54.
- Mukhibad, H. and Khafid, M. (2018). Financial Performance Determinant of Islamic Banking in Indonesia. *Jurnal Keuangan dan Perbankan*, Vol 22, No 3, 506-517.
- Nawaz, T. and Haniffa, R. (2017). Determinants of Financial Performance of Islamic Banks: An Intellectual Capital Perspective. *Journal of Islamic Accounting and Business Research*, Vol 8, No 2, 130-142.
- Pesaran, M. H. (2004). General Diagnostic Tests for Cross Section Dependence in Panels. Cambridge Working Papers in Economics No: 0435, Faculty of Economics University of Cambridge.
- Rashid, A. and Jabeen, S. (2016). Analysing Performance Determinants: Conventional Versus Islamic Banks in Pakistan. *Borsa İstanbul Review*, Vol 16, No 2, 92-107.
- Safrafi, A. and Gumus, G.K. (2010). The Effect of Macroeconomic Factors on the Performance of Azerbaijan Banking System. *Journal of Money, Investment and Banking*, Vol 1, No 25, 59-69.
- Sarıdoğan, H. Ö. (2020). Katılım Bankalarının Performansını Etkileyen Faktörler: Küresel Kriz Bağlamında Bir Dinamik Panel Veri Analizi. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Vol 11, No 21, 148-167.
- Tamimi, H.A.H. (2010). Factors Influencing Performance of UAE Islamic and Conventional Banks. *Global Journal of Business Research*, 4(2), 1-9.
- Tatoğlu, F. Y. (2018). İleri Panel Veri Analizi, Beta Yayınevi: İstanbul.
- Toraman, C., Ata, H.A., Buğan, M.F. (2015). Mevduat ve Katılım Bankalarının Karşılaştırılmalı Analizi: Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Vol 16, No 2, 301-310.
- Wasiuzzaman, S., & Tarmizi, H. A. B. A. (2010). Profitability of Islamic banks in Malaysia: an empirical analysis. *Journal of Islamic Economics, Banking and Finance*, Vol 6, No 4, 53-68.
- Zeitun, R. (2012). Determinants of Islamic and Conventional Banks Performance in GCC Countries Using Panel Data Analysis. *Global Economy and Finance Journal*, 1, 53-72.

SUMMARY

When businesses' own equity capital is not enough, their financing needs arise. The banking system plays an active role all over the world in order to meet

the financing needs. In recent years, participation banks, as well as conventional banks, have been playing an active role in our country.

Participation banks, like other banks, provide financing needs with different methods in response to the needs of the markets. Public capital has also been included in participation banking, which has been operating in our country since the 1980s, based on the method of profit and loss. The entry of the public authority into the sector was perceived as an important development in the business and finance world. As a matter of fact, with the entry of public capital into the sector, it may be possible for investors with Islamic sensitivities to be more oriented to the field of participation banking with the environment of trust that public capital will offer to the sector. This process will also bring about an increase in the rate of participation banking in the banking sector.

The study was carried out in order to examine the financial factors that affect the performance of participation banks operating in Turkey and to reveal the effect of the participation of public banks in the system. In this context, participation banks datas are analyzed via two-stage system two-step system generalized methods of moments (GMM). In the literature, there are studies comparing the performances of Participation Banks and traditional banks (Hasan & Dridi, 2010; Chazi & Syed, 2010; Amba & Almukharreq, 2013; Aktaş, 2013; Toraman et al., 2015; Rashid & Jabeen, 2016). Although there are many studies that empirically examine the performance of the banking sector and the determinants of this performance, studies specific to participation banks are more limited. However, with the dummy variable in our study, it will be included in the literature as a study conducted within the sector itself, as a study with public and private capital participation banks.

As a result of the study, it is seen that the growth in the total loan volume and non-performing loan volume of the participation banks operating in Turkey has a negative effect on the bank performance. However, there are different reasons for this. It makes a positive contribution to traditional banks in terms of eliminating these loans by selling the bad loans they have to asset management companies, increasing their asset quality and profitability. However, such a situation is not possible in the participation banking system. Another result obtained is; One of the factors negatively affecting the profitability of participation banks operating in Turkey is the entry of state-owned banks into the system. The inclusion of state-owned participation banks in the participation banking sector may cause changes in the fund collection rates and financial statement items of private-capital participation banks. At the same time, thanks to the state guarantee, state-owned participation banks will be able to have more shares than private-capital participation banks in the future. Another reason for this result can be expressed as the fact that the state-owned participation banks are very new in the sector and they have a small amount of short-term foreign resources. From this point of view, state-owned participation banks can make a positive contribution to the sector by becoming more widespread and creating an economy of scale effect.